

Avsnittets namn: Kyrkan som stark påverkare för ungdomsgemenskaper

Längd: 40:46

Publicerad: 16.2.2026

00:00:07 Jani Toivola

Välkommen att lyssna på Ungdomssektorns kompetenscenter för likabehandlings podcast *Meneekö yhdenvertaisuus tunteisiin?* och att fundera på vad vi skulle kunna göra åt det tillsammans. Mitt namn är Jani Toivola och jag är programledare för den här podcasten. I dag handlar det om kyrkans roll som påverkare för ungdomsgemenskaper och likabehandling. Vilken roll har kyrkan, vilket likabehandlingsarbete görs i kyrkan och vilka utmaningar kan samtidigt synas i det arbetet? Jag funderade i förväg på ämnet kyrka och unga, och det för oundvikligen också till nostalgi och minnen från den egna ungdomen. Ett betydande ögonblick för mig när kyrkan blev en del av mitt liv som ung var ganska typiskt: konfirmationslägret. Efter konfirmationslägret gick jag med i leddarskolan i Borgå församling. Jag minns att jag i det livsskedet var ganska ensam och kände att jag inte hade vänner. Jag var utanför och rädd. Jag minns också att församlingen gav mig mycket trygghet och någon slags hemkänsla. Den jordade och lugnade på många sätt och kanske till och med bar upp mig i det livsskedet på ett betydande sätt. Välkommen biskop Teemu Laajasalo från Helsingfors. Vad skönt att du kunde komma som gäst.

00:01:33 Teemu Laajasalo

Tack så mycket. Det är underbart att vara vid en viktig sak och bredvid en fantastisk människa.

00:01:42 Jani Toivola

Hur lät mitt minne av den uppbärande församlingen och ledarna?

00:01:49 Teemu Laajasalo

Det lät rörande och gripande. Det lät, lyckligtvis, också trovärdigt, för jag tror att det finns många sådana upplevelser. När man ser konfirmationsundervisningens tacksägelse och hur många som går den, måste den i utgångsläget vara ganska bra i genomsnitt. Det lät också utmanande, för tanken väcks om vi verkligen kan ta emot alla på rätt sätt. När du berättade att du var ensam och upplevde att du bars upp, så tycker jag att det är kyrkans kärnuppdrag, men också en stor utmaning. När det är 20–30 unga i en grupp, borde var och

en kunna mötas individuellt och lyssnas på rätt sätt. Förmodligen sker det inte alltid så tyvärr.

00:02:49 Jani Toivola

När jag själv går tillbaka till den tiden tänker jag att jag verkligen törstade efter vuxnas närvaro. Jag förstår att det är en stor utmaning, men ibland kan det handla om att någon ser en i ögonen eller stannar upp vid någon. Det handlar inte nödvändigtvis om hur exakt den andre kan se alla egenskaper eller erbjuda allt direkt. Jag tänker att också i dag är församlingen fortfarande en av de platser där det finns tid. Åtminstone hoppas jag det, det är en av församlingens uppgifter i vid bemärkelse. I många andra gemenskaper finns det inte tid för det.

00:03:37 Teemu Laajasalo

Församlingen är bokstavligen en hörnsamling där det finns sällskap. Dess kärna ligger i verksamhet som samlar människor, som inte bara är görande utan till sin karaktär att föra samman olika människor.

I Finland är församlingarna uppdelade geografiskt, du nämnde att du var i Borgå svenska församling, det vill säga bodde inom ett visst område. I världen finns det många församlingar som delar upp sig på andra sätt. I USA finns det församlingar där det finns en karismatisk ledarperson som människor följer eller inte följer. Här hos oss är modellen sådan att Finland är byggt så att varje område i detta land är någon församlings ansvar. Därav följer en allvarlig skyldighet: församlingen ska vara till för alla som bor i området. Församlingen ska vara en blandad församling dit man kan ta sig in från olika håll. Dit ska man kunna komma både de som redan är aktiva, fromma och ivriga, men också de som är blyga eller något mittemellan. Jag tycker att det är realistiskt att konstatera att församlingens ungdomsarbete är en av de arbetsformer där man lyckas bäst. Den har sina utmaningar, men jämfört med vuxenarbetet eller att nå unga vuxna fungerar ungdomsarbetet klart bättre. I ungdomsarbetet finns fantastiska människor: äldre unga som fungerar som ledare, samt mycket duktiga medarbetare. Det kan man vara stolt över och tacksam för.

00:05:54 Jani Toivola

Vad tänker du är de faktorerna? Varför vågar du säga att man just nu lyckas bäst med de unga?

00:06:04 Teemu Laajasalo

Det är summan av många saker. Unga trivs där det finns andra unga. Där kan man bygga på något som redan fungerar. Som du hänvisade till ledarverksamheten, den är ytterst väsentlig. När konfirmanderna har vid sin sida lite äldre unga som är deras stöd och samtidigt i en vägledande roll uppstår en stark kombination. Verksamheten måste också vara trygg. Det har man under senare år fokuserat på ett helt nytt sätt, det vill säga att

säkerheten måste förverkligas i alla möjliga betydelser. Verksamheten måste också vara meningsfull. En central orsak till framgång är att ungdomsarbetare, ungdomspastorer, ungdomsledare och ungdomsdiakoner har en stark kallelse. De skulle kunna göra något annat men vill inte. Ofta ligger egna goda erfarenheter bakom. Det här måste man hålla fast vid, för det är inte en självklarhet att lägren förblir bra, trygga och trevliga. Det är inte heller självklart att läger leds av kunniga personer eller att det finns tillräckligt med ledare, alltså äldre unga.

00:07:43 Jani Toivola

Jag tänker på ledarsystemet som en struktur som fungerar bra. Jag känner inte ungdomsarbetets fält perfekt, men jag funderar om det kunde finnas mer systematiskt på ungdomsgårdar och andra centrum en liknande modell. Där finns två nivåer: å ena sidan att äldre unga blir hörda och får möjlighet att vara aktörer, och å andra sidan att erfarenhet förs vidare.

00:08:16 Teemu Laajasalo

Lysande idé och iakttagelse. Aktörskap är ett ytterst viktigt begrepp. Unga måste ha inte bara känsla av delaktighet utan också ägande: känslan av att det här är deras grej. Ungdomsverksamheten fungerar bäst när de unga har så mycket frihet som möjligt att förverkliga sig själva och göra saker som de upplever som meningsfulla, förstås inom tydliga ramar. Jag har gjort konfirmationsarbete i ungefär 20 år, varje år minst ett läger. Jag arbetade som ungdomspastor, jag prästvigdes för nästan 30 år sedan. Jag hade då en ungdomsledarvän som alltid påminde om att först fokuserar vi på ledarna. När verksamheten för ledarna är inspirerande och meningsfull kommer nästa åldersklass med naturligt. Den tankegången är numera väl förstådd. Om det i någon församling inte finns ledare kan man baserat på siffror konstatera att ungdomsarbetet riskerar att tyna bort.

00:09:45 Jani Toivola

Hur blev du ungdomspastor på sin tid? Jag får lust att dyka in i din historia lite.

00:09:51 Teemu Laajasalo

Jag var inte egentligen församlingsungdom. Jag gick dit lite och spelade gitarr. Jag var inte särskilt djupt inne i verksamheten, men jag prästvigdes mycket ung, 22 år gammal. Redan under studietiden, som 19-åring, arbetade jag i samma församling som inofficiell ungdomsledare och tjänade studiepengar. Jag hamnade i arbetet snabbt och tyckte om det enormt mycket. Därför har ett av mina centrala teman som biskop varit att få unga präster till kyrkan. Det är viktigt att vi har medarbetare i olika åldrar. Jag har betonat detta också för kyrkoherdar, för det är väsentligt för kyrkans framtid. Samtidigt måste man tåla ofullkomlighet. När jag tänker på mig själv som 22-åring var jag säkert ofullkomlig och full av mig själv. Det måste man stå ut med, för genom det uppstår ny energi och utveckling, särskilt i ungdomsarbetet.

Du har vid sidan av prästarbetet också arbetat i media och med underhållning.

00:11:53 Teemu Laajasalo

Jag var ung och behövde pengar.

00:11:54 Jani Toivola

Jag tänker att det i ungdomsarbetet och i prästens arbete finns många förväntningar och roller som kan vara låsta. Du har delvis brutit dessa roller. Ser du att det har haft betydelse för din tillgänglighet?

00:12:25 Teemu Laajasalo

Tack. Du är ju känd för din nåd och din tolkning är nådig, vilket jag som kristen naturligtvis uppskattar. I verkligheten kan det bakom också ha funnits önskan om självförverkligande och behov av att synas. Ett gammalt skämt är ju att karisma också kan vara i Kristi tjänst, och jag tänker att man kan använda sina egna gåvor också i kyrkans arbete. Jag hoppas att den övriga världen ser på det lika nådigt som Jani, att det har ökat min tillgänglighet.

00:13:16 Jani Toivola

Du nämnde tidigare att ungdomsarbetet inom kyrkan är en plats för framgång, men det har också sina utmaningar. Vad tänker du att utmaningarna är just nu?

00:13:40 Teemu Laajasalo

Min känsla är att den största utmaningen är telefonen, unga stannar allt mer vid den. Det berör allt ungdomsarbete, inte bara kyrkan. En annan betydande fråga är att församlingens ungdomsarbete – jag ser ju detta från ett mycket sydfinskt perspektiv, från Helsingfors stifts områdes perspektiv. Jag förstår väl att det där till exempel i norr eller i öst kan finnas helt andra erfarenheter.

Min erfarenhet härifrån är ändå att i utgångsläget har församlingens ungdomsarbete strävat efter att nå alla. Det har främmat sådan innekrettstänkande jämfört med kanske mycket annan församlingsverksamhet. Ungdomsarbetet har varit meningen att det ska ta hela åldersklassen i besittning. Det innefattar då att man också har olika saker. Det kan till exempel vara så att det finns besvärligt beteende hos unga eller verkligen inåtvända unga. Eller unga som har lite fel tankar, så att säga. Det är den ena sådan risk, att det inte bara händer att vårt ungdomsarbete blir så kallat inestängt. Det öppnar sig åt olika håll. Ett är sådant här störande beteende som är uppenbart och det är ännu enligt mig ganska lätt. Men förmår vi uppmärksamma på rätt sätt människor som är kanske verkligen låsta, för sig själva, inte kommer fram. Hur förmår vi och hur får vi det att sedan fungera? Det är ett. Nå, det sista är förstås att kyrkans uppgift är också att se till att ungdomsarbetet uppdateras.

Den här säkerhetsfrågan nog i allas alla sinnen är också en del av detta. Förr kunde vi ha två personer som körde ett läger med 80 personer, och där fanns kanske flytvästar för tre, så frågan var fysisk säkerhet. Nå, det har skötts om för länge sedan. Sådan här säkerhet, att hur kan du komma annorlunda, på ditt eget sätt och som unik människa och vara övertygad om att det inte där av misstag kommer fram något sådant som skulle komma att kränka. Det har varit de senaste årens långa projekt. Jag säger inte att vi är i mål, men hoppa är betydande. Om man ser vilka sketcher det har funnits för 30 år sedan, 20 år sedan, eller 10 år sedan, så har situationen förändrats betydligt. Också könsmoångsfalden till exempel försöker man förstå bättre i lägerförhållanden. Av sådana här frågor hade ju för 10, 20, 30 år sedan största delen ingen aning. Nu tror jag att man är i en helt annorlunda situation. Jag är nöjd med att vi har ganska många anställda som tillhör sexuella minoriteter och könsmino minoriteter. Det syns ju förstås, inte bara vad gäller det ena lägret, utan det hör till också erfarenhetsexpertkänsla, så att man som följd av det kan sedan kanske kollegialt fundera och förbättra saker. Jag säger inte att vi är i mål, men våldsamma hopp har gjorts. Igen ansvarsfriskrivningsklausul: säkert i Södra Finland ser situationen inom Ring III ut ganska annorlunda än i landskapen.

00:18:39 Jani Toivola

Det här är ett bra exempel på att strukturell mångfald ökar möjligheten att utveckla samma strukturer trygga och tillgängliga för alla unga.

00:19:00 Teemu Laajasalo

De här går hand i hand. Jag tänker också att det här är en stor möjlighet, för ungdomsarbetet måste uppdateras. Vi alla vet att någon gång i medelåldern kommer känslan att man tror sig förstå hur ungas saker går, och sedan märker man att man är helt ute. En sådan press eller rörelse utmanar också att utvecklas och uppdatera ungdomsarbetet så att det också i framtiden skulle nå en stor del av åldersklassen.

00:19:48 Jani Toivola

Vilka utmaningar för att nå alla unga medför det att man i kyrkan då och då för en offentlig och slitande värdedebatt, till exempel kopplad till sexuella minoriteter och könsmino minoriteter? Hur visar sig det för en ung som tillhör en minoritet och skulle vilja komma till kyrkans sfär? Vad tänker du om den förda värdedebatten som inte alltid hittar sin plats?

00:20:22 Teemu Laajasalo

Det är milt sagt. Inom kyrkan har det varit en slags inbördeskrig, vilket är ytterst sorgligt, för de här sakerna borde inte skilja oss åt. Jag är optimist och tänker att vi går mot en lösning. Jag menar inte seger ur någon parts perspektiv, utan att saken kommer i mål. När vi ser på våra systerkyrkor i Sverige, Norge, Danmark och Island är sexuella minoriteter och könsmino minoriteter redan till stor del historia. Ingen av dessa kyrkor har fallit, utan de

fungerar fortfarande. Det ger perspektiv. Ur en ung som tillhör en minoritets perspektiv är det här ett tveeggat svärd. Den goda sidan är att man inte längre tiger om saken. Dessutom har biskoparnas riktlinjer till exempel i äktenksapsfrågan klart lutåt i en mer liberal riktning. Det kan skapa en allmän trygghetskänsla.

Ändå finns det alltid en risk att en ung hamnar i en konfirmationsundervisning där det råkar finnas en enskild mycket hårdför medarbetare. Det har man försökt förebygga redan före biskoparnas direktiv. Jag har betonat för kyrkoherdar att det här måste man ta hand om: det här är inte en konfirmationsfråga. Man får ha åsikter, men den här saken är inte grund för åtskillnad och konfirmationsundervisningen är inte plats för det. Till största delen har det här fungerat, men risken finns. Den andra risken är att en ung som tillhör en minoritet upplever att ämnet överbetonas och känner att konfirmationsundervisningen förvandlas till en sexuell identitetsdiskussion. Också det här är något som måste balanseras. Man har försökt undvika att någon ofrivilligt blir en enda saks representant. Det gäller också våra anställda som tillhör sexuella minoriteter och könsmino minoriteter. Ingen blir präst eller ungdomsarbetare för att enbart vara någon sådan saks frontfigur.

00:24:06 Jani Toivola

Jag vet inte hur noga du har varit med i den processen, men jag funderar på att säkert många aktörer på ungdomsfältet behöver hjälp i säkerhetsfrågor. Hur säkerställer ni att de anvisningar som givits följs och att varje ung som kommer till verksamheten är trygg?

00:24:43 Teemu Laajasalo

Man har försökt säkerställa säkerheten bland annat genom att kyrkans hierarkiska struktur möjliggör tydliga riktlinjer. Efter Me Too-rörelsen utarbetades riktlinjer för förebyggande av och åtgärder mot trakasserier i samarbete med polisen och experter. Riktlinjerna är i bruk i de flesta stiftet. Dessutom finns det riksomfattande konfirmationsundervisningsriktlinjer där man behandlar tryggare rum, likabehandling och minoriteter. Ledarnas engagemang har varit centralt, och utbildningar har ordnats brett. Problem kan alltid uppstå på grund av stora volymer, men handlingsmodeller finns.

00:27:21 Jani Toivola

Ledningens engagemang är verkligen viktigt.

00:27:35 Teemu Laajasalo

Tack vare lång erfarenhet av ungdomsarbete har jag kunnat säga trovärdigt till medarbetare att alla skämt som tidigare fungerade inte längre fungerar. Förändringar är nödvändiga. Vi är på väg, inte framme. Sakens tillstånd måste granskas hela tiden.

00:28:15 Jani Toivola

Det viktigaste är görandet, försöket och viljan att utvecklas. Misstag sker, men handlingen, modellerna och orden avgör. Hur ser du kyrkans roll tillsammans med andra aktörer inom ungdomsområdet, med blick mot framtiden? Hur möjliggörs ett ännu starkare samarbete?

00:28:48 Teemu Laajasalo

Kyrkans roll vid sidan av andra aktörer inom ungdomsområdet är stödjande. Historiskt har kyrkan varit ungdomsarbetets byggare och utbildare. Ungdom är kyrkans kärnfråga.

00:29:38 Jani Toivola

Finns det något som andra ungdomsaktörer skulle kunna lära sig av kyrkan i förhållande till likabehandlingsarbetet med unga?

00:29:47 Teemu Laajasalo

Bra fråga. Jag tycker att det inte är så att vi i kyrkan måste vara intresserade av likabehandlingsfrågor trots att vi är kyrka, utan det är tvärtom. Vi måste vara intresserade av det här för att vi är kyrka. För Jesu förkunnelse är entydigt principen om människovärdet som inte kan överlåtas, och alltid särskilt lyfta upp de sparkade i huvudet, minoriteterna, de i svår livssituation. Därför tänker jag att likabehandlingsfrågor är i kärnan av vår verksamhet.

Samtidigt tänker jag att vi inte kanske är i en situation där vi skulle vara bra på att lära ut åt andra. Man måste verkligen vara med ödmjuk inställning. I Finland finns det många organisationer som särskilt fokuserar på den här tidens likabehandlingsfrågor. Jag tänker att kyrkan alltid har varit bra på att fråga i varje tid vem är den minsta brodern eller vem är den som har det särskilt dåligt, och jag hoppas att vi är bra på det fortfarande. Kyrkan har historia i att vi kom på medling för unga brottslingar och skuldrådgivning för överskuldsetta, som numera är i lagstiftningen. Den här historien är sådan som andra kan ta lärdom av och jag hoppas att också vi själva tar. Naturligtvis är sådana här tillgänglighetsfrågor också verkligen ömtåliga frågor, och man har försökt sköta dem. De här frågorna hotar i den offentliga diskussionen antingen bli lite politiserade, eller så stannar de på sidan. Många unga har olika tillgänglighetsbehov, och de borde kunna leva en fullvärdig ungdom.

00:32:40 Jani Toivola

Min relation till kyrkan har varit mångfasetterad, och inte alltid så smidig. Samtidigt tänker jag att kyrkans ord är ett kraftfullt verktyg. Jag slog på radion en söndagmorgon, och därifrån råkade det komma en gudstjänst. Där var ett stycke där man bad, mindes människor som är ensamma eller just har mist närstående. Det stannade upp i den söndagmorgonen, jag vet inte om man någon annanstans i offentligt tal hör så konkret, stannade påminnelse om vilka alla de verkligheter är som människor lever i. Jag tänker att också det är likabehandlingsarbete, att man vågar säga alla de verkligheter högt. Sedan

ibland känns det som att vi i samhället fruktar att tala, även om vi har på ett sätt mycket tal och många slitande strider, så samtidigt förblir många verkligheter osagda.

00:33:50 Teemu Laajasalo

Det är ett bra perspektiv och jag tänker att ge röst åt de röstlösa, så klichéartat det än är att säga det, är kyrkans kärnuppdrag. En del är förstås också att tala för. Jag tänker att att be är att tala för inför Gud, men å andra sidan att tala för och påminna varandra om nästan lidande.

00:34:18 Jani Toivola

Hur önskar du att kyrkans ungdomsarbete skulle vara i framtiden? Var skulle du särskilt vilja att det lyckas och vad kunde medlen vara?

00:34:33 Teemu Laajasalo

Jag skulle önska att det också fortsättningsvis vore omfattande. Om man vore kapitalist skulle man kunna säga att det är volymaffärer, för jag tänker verkligen att det är den lutherska folkkyrkans grej att vara genuint omfattande. Därav följer direkt en annan sak som jag önskar: att det vore mångformigt. Det kan vara lite olika från församling till församling. Det är okej att det är lite olika verksamhet, eller att det kan vara annorlunda på måndag än på tisdag. Framför allt betyder det att vi verkligen skulle få in mångfaldig folk. I praktiken så att vi av misstag inte blir innekrets och inte innestängda på fel sätt.

En specifik tillönskan är att vår mångkulturella förändring utmanar ju kyrkan i allmänhet och den utmanar också ungdomsarbetet. Jag tror att någonstans har det börjat fungera riktigt bra, någonstans ännu klart är det inte tillräckligt inbjudande, inkluderande eller på ett eller annat sätt möjligt för alla. Jag tänker att det här inte för oss är principiellt något problem, för kyrkan är inte ett nationellt projekt. Kyrkan är alltid ett globalt projekt. Man måste ta hand om, behöver vi fler språk, eller något annat. Å andra sidan får man inte blanda ihop saker. Jag förstår alldeles väl att muslimungas plats inte är i kyrkans ungdomsarbete. Alla är välkomna, men jag förstår alldeles väl att de har sin egen grej. Men vi har ganska många flerspråkiga kristna unga. Jag tror att när man talar även nu om allt ungdomarnas bråk eller dåligt uppförande eller mående som alltså berör bara en liten liten del, så tror jag att vad gäller den lilla delen skulle vi kunna vara ganska bra på att vara med där. Då förutsätter det att vi förmår uppdatera, åtminstone en eller två dagar i veckan ser vi till att här finns sådan folk som klarar sig och kan vara och språket är också då vid behov något annat än finska eller svenska.

00:37:08 Jani Toivola

Ännu en sista fråga. Du är också far, vad har föräldrskapet lärt dig om att vara ung i dag eller har det förändrat din blick mot växande barn och unga och hur?

00:37:24 Teemu Laajasalo

Det har förändrat allt, du som far vet det. Jag har alltså 19-, 17- och 13-åriga barn. Det är underbart att se hur olika de är och inse att även inom samma familj är barnen helt olika sinsemellan. Därav kan man tänka att om även samma familjs unga är ganska olika måste vi ta hand om att det för olika unga finns olika saker.

Sedan å andra sidan lever ju unga också under riktigt många slags press, förväntningar och krav. Därför tänker jag att må kyrkan vara i nådens anda liksom också Jani. Vi borde ta hand om att vårt ungdomsarbete inte ska ställa fler krav, utan att här ska man få vara sådan som man är, inte sådan som man kanske skulle kunna vara.

00:38:30 Jani Toivola

Just det. Jag kan tillägga som far, min dotter är snart 12 år. Jag tänker att det hon lär mig mest just nu är att när det är tyst i rummet betyder det inte att nu är allt okej och jag kan koncentrera mig på mitt eget. Utan faktiskt är tystnad ofta ett tecken på att man borde knacka åtminstone på dörren och fråga hur mår du. Det är inte alltid lätt, för man längtar också efter eget utrymme, men det är kanske något som jag just nu är vid. Det är säkert förstås verkligen för många som arbetar med unga en stark verklighet hela tiden, att vad döljer inom sig den unga som inte säger något.

00:39:15 Teemu Laajasalo

Skulle sloganen kunna vara alltså att vi alla borde ställa den frågan som du ställer där vid dörren, fråga hur mår du? Och sedan själv vara tyst och lyssna. Jag tror att man kommer redan ganska långt med det.

00:39:33 Jani Toivola

Helt säkert. På gymmet faktiskt i går hörde jag när två män talade med varandra. En man ställde till den andre mannen frågan "Hur mår ditt sinne i dag?". Jag blev helt häpen, för det var redan en så rumsgivande fråga. Man skulle inte behöva säga att helt okej, utan där kan man redan svara något.

00:39:55 Teemu Laajasalo

Det är nästan redan prästligt, att "Hur är det med din själ?".

00:40:01 Jani Toivola

Tack så mycket för att du tog dig tid för det här viktiga ämnet ur din hektiska kalender.

00:40:06 Teemu Laajasalo

Tack. Det var en glädje att vara med.

00:40:09 Jani Toivola

Till avslutning har jag alltid försökt lämna någon fundering till ungdomsfältet och människor som lyssnar på det här. Jag inspireras av kyrkans mod att tala för de som inte

**UNGDOMSSEKTORNS
KOMPETENSCENTER
FÖR LIKABEHANDLING**

har röst. Du skulle kanske kunna fundera i din egen gemenskap, om det finns någon ungs verklighet som inte just nu blir sagt eller som man skulle kunna våga säga mer. Tack för att du kom till samtalet.